

Arkivnr: 2017/1284-1

Saksbehandlar: Beate Bergsholm

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Fylkesutvalet		22.02.2017
Fylkestinget		07.03.2017

Eigarskapsmelding 2017

Samandrag

Fylkesrådmannen legg med dette fram Eigarskapsmelding 2017. Eigarskapsmelding 2017 er oppfølging av tidligare eigarskapsmeldingar og vedtak gjort i fylkestinget sidan førre eigarskapsmelding i 2015.

Fylkesrådmannen legg i denne eigarskapsmeldinga KS Eigarforum sine 19 tilrådingar om eigarskapsstyring til grunn for sine vurderingar. Gjennomgangen viser at eigarskapsstyringa i fylkeskommunen i stor grad følgjer tilrådingane frå KS.

Eigarskapsmeldinga inndeler den fylkeskommunale eigarskapen som samfunnsmessig eller finansiell eigarskap. Det er vidare spesifisert eigarstrategi for dei einskilde selskapa. Fylkesrådmannen har også vurdert vedtektene i selskapa og foreslår endringar i nokre tilfelle ettersom selskapa sine føremål er endra.

Forslag til innstilling

- Fylkestinget ber fylkesrådmannen utarbeide malar for styreinstruks, eigenevaluering i styret og eigarskapsstrategi for selskap. Malane bør nyttast i selskap fylkeskommunen eig og styrene vil verta oppmoda til å ta i bruk malane så snart som råd.
- Fylkestinget vedtek eigarskapsmelding 2017

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Bård Sandal
fylkesdirektør regional utvikling

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 09.02.2017

Bakgrunn

Prosedyren for eigarskapsmelding er at fylkesrådmannen legg fram meldinga i løpet av dei fyrste seks månadane etter val av nytt fylkesting. Det vil årleg i valperioden leggjast fram ei enklare melding. I denne meldinga vil fylkesrådmannen kort summere opp status for eigarskapsforvaltninga, gå igjennom endringar sidan sist eigarskapsmelding og vise nøkkelopplysningar for dei selskapa fylkeskommunen har eigardelar i.

Føremål

Hordaland fylkeskommunes eigarskapsmelding er viktig i samband med utøvinga av god, føreseieleleg og langsiktig eigarstyring av dei selskap og verksemder HFK eig, anten aleine eller saman med andre. Eigarskapsmeldinga skal dekke fleire føremål og skal mellom anna:

- Bidra til openheit om fylkeskommunens samla verksemd
- Gje eit samla oversyn over eigarinteresse
- Sikre rutinar og retningsliner for systematisk oppfølging av fylkeskommunens eigarinteresser.
- Auke kunnskapen om eigarinteresser og rammer for styring og kontroll av desse hos folkevalde, tilsette og ålmenta
- Klargjere kva kriterier som bør vektleggast ved vurdering/val av selskapsform

Eigarskapsmeldinga inneheld og ei vurdering av 19 tilrådingar frå Kommunenes Sentralforbund (KS). Prinsippet om differensiert eigarskapstrategi vert lagt til grunn for vurderingar knytt til dei 19 tilrådingane frå KS.

Fylkeskommunen si forvaltning av eigarskapen er omtala med ei rekkje forslag til endringar når det gjeld prosedyrar, oppgåvedeling og rolledeling i fylkesadministrasjonen i høve tidlegare eigarskapsmeldingar.

Tidlegare vedtak

I februar 2013 handsama kontrollutvalet i HFK sak om eigarskapsstyring, på bakgrunn av gjennomført selskapskontroll. Fylkestinget handsama sak 17/13 i møte 12. mars 2013 og gjorde slikt vedtak:

Fylkestinget ber fylkesrådmannen syte for sakshandsaming som munnar ut i:

1. Å avklare i kva grad og korleis fylkestingsvedtak 02/2008 og KS sine tilrådingar skal leggjast til grunn for eigarskapsforvaltninga. Fylkeskommunen sine rutinar for eigarskapsforvaltninga kan med fordel inkluderas i eigarskapsmeldinga i fylkeskommunen.
2. Å konkretisere fylkeskommunen sine eigarmål og selskapsstrategiar i eigarskapsmeldinga slik at dei i større grad inneheld tydelege forventningar og styringssignal.
3. At det går fram av eigarskapsmeldinga kva selskap som høyrer til dei åtte ulike eigarområda.
4. Å klargjere kva ansvar og oppgåver knytt til eigarskapsforvaltninga som ligg til dei einsskilte fylkeskommunale avdelingane og til rolla som kontaktperson
5. Å utarbeide rutinar, saman med valnemnda, for val av styrerepresentantar, der det mellom anna kan gå fram kven som skal veljast og kva kvalifikasjonar som skal vektleggast (jf. Punkt 4 i fylkestingsvedtak 04/2008)
6. Å sikre at punkt 5 i fylkestingsvedtak 02/08 om å utarbeide rutinar og retningsliner for styreverta blir følgt opp. Slike rutinar kan omfattast av eigarskapsmeldinga og kan t.d omhandle registrering av styrevert, vurdering av habilitet og liknande.

7. Å lage ein handlingsplan innan 01.05.2013 som viser kva tiltak som skal setjast i verk for å følgje opp tilrådingane i rapporten, når tiltaka skal setjast i verk og kven som har ansvaret for iverksetjinga.
8. Spørsmålet om ugildskap blir tidvis aktualisert både i fylkestinget, og i utval og komitear. Praksis på dette området synest å variere. Fylkestinget ber fylkesrådmannen i samarbeid med kontrollutvalet om eit notat som kan gi politikarane i Hordaland fylkeskommune naudsynt rettleiing om omsyn til praktisering av ugildskap.

Regelverk for rekruttering av styremedlemer og utøvelse av styreverv

Fylkestinget vedtok i sak 17/2015 Eigarskapsforvaltning – styrerepresentasjon og kompetanse, regelverk for rekruttering av styremedlemer og utøvelse av styreverv.

Fylkestinget gjorde slikt vedtak:

1. I selskap der fylkeskommunen har aksjemajoriteten skal styret som hovudregel ha 5 medlemer.

Frå valperioden 2015-2019 skal styret i Hardangerbrua AS ha 3 medlemer
2. Fylkesutvalet har funksjon som eigarorgan for fylkeskommunen sitt eigarskap
3. Fylkestinget ønskjer at folkevalde framleis skal kunna veljast til styreverv i selskap, men det skal i større grad vurderast å gjera framlegg om eksterne kandidatar.
4. Fylkesrådmannen må leggja til rette for at det vert gitt relevant opplæring til styremedlemer valde av fylkeskommunen og styremedlemene i selskap der fylkeskommunen har aksjemajoritet.
5. Fylkestinget vedtek *Retningsliner for val av styrerepresentantar og Retningsliner for utøving av vervet som styrerepresentant* slik det kjem fram av saka.
6. Retningslinene vert rullerte i 2 halvdel av valperioden.

Etiske retningsliner

Alle styremedlem skal følgje det vedtekne etiske regelverket i Hordaland fylkeskommune.

Ulike selskapsformer

Fylkeskommunen har stor fridom til å organisere tenester slik den sjølv ønskjer, anten som ein ordinær del av fylkeskommunen, eller gjennom å etablere sjølvstendige selskap/rettssubjekt, aleine eller saman med andre aktørar.

Etablering av fylkeskommunal verksemd i selskap eller andre eigarformer inneber at tradisjonell politisk styring endrar karakter. Forvaltingsstyring blir erstatta av eigarstyring. Formell og direkte eigarstyring kan berre gjerast gjennom generalforsamling eller representantskap.

Kriterier for val av selskapsform

Etablering av fylkeskommunal verksemd i føretak eller eigne rettssubjekt inneber at tradisjonell politisk styring endrar karakter. Forvaltningsstyring erstattast av eigarstyring.

Opplæring av og informasjon til dei folkevalde er avgjerande for å utøve god eigarstyring. Dette gjeld ikkje minst kunnskap og medvit om kor, når og korleis eigarstyring kan utøvast.

Styring og påverknad kan utøvast i fleire samanhenger:

- Generalforsamlingar
- Representantskap
- Styre
- Valnemnd
- Vedtekter

- Aksjonæravtale
- Eigarstrategi
- Tildelingsbrev
- Ulike typar eigarmøte
- Politiske styringsignal/styringsdokument

Formell og direkte eigarstyring kan kun utøvast gjennom generalforsamling/representantskap.

Viktige føresetnader for god eigarstyring er:

- Ein tydeleg eigarpolitikk.
- Klart formulerte vedtekter.
- Tydeleg føremål for selskapet.
- Rolleavklaring og rolleforståing.
- Styresamansetting.
- Rutinar for tilsyn og kontroll.

Vi kjem attende til desse tema seinare i denne meldinga.

Eigarstyring

Hordaland fylkeskommune sin eigarstyring og eigarpolitikk er forankra i dei 19 tilrådingane frå KS Eigarforum. I tillegg er det fleire vedtak i fylkestinget som påverkar eigarstyringa direkte. Mellom anna er det vedteke at prinsipp for corporate governance skal innarbeidast i eigarstyringa, og det er utarbeidd retningslinjer for rekruttering til styrene i selskapa saman med forventingar eigar har til styremedlemene.

Eigarstrategi

KS sine tilrådingar seier at det bør utarbeidast eigne eigarstrategiar for alle selskap fylkeskommunen eig. Eigarstrategien

Rollar og rolleforståing

Fylkeskommunen har ofte fleire rollar når det gjeld styring og oppfølging av verksemdar, under dette som eigar og som kontraktspart. Det er viktig å skilje mellom eigarstyring og kontraktstyring.

Eigarskapsmeldinga dreier seg om eigarstyring, kontraktstyring er ikkje omtala her.

Oversikta under syner dei ulike rollane knytt til eigarstyringa, kva for ansvar som ligg til desse, kva arenaer dei opptre i og dei viktigaste styringsverktøy og styringsdokument dei her.

Rolle	Ansvar/oppgåve	Arenaer	Styringsverktøy/dokument
Eigar	Forvalte selskapets formål Gje signal til styre Velje styre Handsame saker av prinsipiell/politisk karakter	AS: Generalforsamling IKS: Representantskap Stiftingar: Årsmøte/representantskap	Vedtekter Selskapsavtale Aksjonæravtale Stiftingsdokument Eigarstrategi Generalforsamlings-/representantskapsvedtak Val av styremedlem Bundet mandat til eigars representant i eigarorgan
Styre (styreverv i AS/IKS er personlege)	Forvalte og utvikle selskapet Ha dialog med og følgje opp signal frå	Generalforsamling Styremøte	Forretningsplan Strategiplan Budsjett Rekneskap

	eigarane Strategi for selskapet Økonomisk styring Ansette og følgje opp dagleg leiar	Styreseminar Eigarmøte – dialogarena Kontaktmøte med eigar	Styreprotokollar Forankring av saker i eigarorgan Evaluering av styre og dagleg leiar
Dagleg leiar	Dagleg leiing Følgje opp vedtak og signal frå styret Saksførebuing Gjennomføring Kommunikasjon med omverda Representere selskapet	Styremøte Interne og eksterne møter	Strategi Budsjett Rekneskap Tilsette og følgje opp medarbeidarar Forankring av saker i styremøte Interne planar og vedtak
Fylkesrådmann	Tilretteleggje for politisk eigarstyring Utgjeie og førebu saker som krev politisk handsaming Bidra til å vidareutvikle eigarskapspolitikken	Fylkestinget Fylkesutvalet (har delegert mynde i eigarskapsaker) Eigarskapsforum – dialogarena	Saksdokument til politisk handsaming
Kontrollutvalet	Sjå til at rekneskaper vert revidert Sjå til at det vert ført kontroll med forvaltninga av fylkeskommunens interesser i verksemdar mv	Kontrollutvalsmøter Fylkestinget	Rekneskapsrevisjon Forvaltningsrevisjon Selskapskontroll

Hordaland fylkeskommune som eigar

Prinsipp for eigarstyring og selskapsleiing «Corporate Governance»

Overordna prinsipp for eigarstyring i Hordaland fylkeskommune

1. Fylkeskommunens eigarskap skal vere langsiktig og prega av openheit
2. Fylkeskommunen skal utøve si eigarrolle gjennom aktiv bruk av generalforsamlingar og representantskap som styringsarena
3. I alle aksjeselskap med to eller fleire eigarar skal det utarbeidast ein aksjonæravtale. Aksjonæravtalen i selskap med private eigarar bør omfatte bestemming om selskapskontroll/kontrollutvalets innsynsrett
4. Det skal utarbeidast eigarstrategi for alle selskap, i tråd med fylkeskommunens gjeldande mal for innhald og krav til eigarstrategi
5. Kapitalstrukturen i selskaper skal vere tilpassa føremålet med selskapet og selskapets situasjon
6. Alle selskap skal ha ei valnemnd.
7. Eigar(ar) skal se til at styrets samansetning kjenneteiknas av kompetanse, kapasitet og mangfald ut frå selskapets eigenart

8. Fylkeskommunens krav til styret og styrets arbeid skal konkretiserast i eigarstrategi for det enkelte selskap.
9. Godtgjersle til styrets medlemmer og løn til selskapets leiar skal fremje verdiskapinga i selskapet og framstå rimeleg med omsyn til ansvar, kompetanse, arbeidets omfang og selskapets kompleksitet.
10. Fylkeskommunen skal vurdere sitt eigarskap i det enkelte selskap kvart anna år i samband med handsaming av eigarskapsmeldinga.

Prinsippa leggjast til grunn for eigarstyring i dei selskap og føretak fylkeskommunen har eigarinteresse i, for personar vald inn i styrande organ, og for fylkesrådmannens utøving av oppgåver knytt til eigarstyring. Prinsippa skal vurderast ved starten av kvar valperiode.

Prosedyrar for eigarskapsforvaltning

Prosedyrar for oppnemning av styrerepresentantar

Fylkestinget har vedteke Retningsliner for val av styrerepresentantar og Retningsliner for utøving av vervet som styrerepresentant. Valnemnda gir innstilling til fylkestinget om kandidatar til styret. Det er generalforsamlinga i selskapet som formelt vel styre.

Retningsliner for val av styrerepresentantar

Alle partia i fylkestinget bør vera representert i valnemnda.

1. Valnemnda sitt arbeid

- a. Følgjande skal ligge til grunn for valnemnda sitt arbeid:
  - i. Eigarskapsmeldinga sin omtale av det enkelte selskapet
  - ii. Valnemnda si vurdering om eventuelt fleire eksterne kandidatar
  - iii. Gruppeleiarane sine forslag på kandidatar.
- b. Den enkelte kandidaten som vert innstilt skal vere spurd på førehand, og skal ha stadfesta si interesse og ha opplyst om eigne kvalifikasjonar og kapasitet for vervet.
- c. Det kan hentast inn informasjon om, og innstillast på, kandidatar som ikkje er foreslått av andre.
- d. Det skal innstillast fleire kandidatar som selskapsvalnemndene kan velja mellom.
- e. Fylkesordførar og fylkesvaraordførar bør som hovudregel ikkje ha styreverv i selskap.
- f. Medlemmer i fylkesutvalet bør som hovudregel ikkje ha styreverv i selskap der fylkeskommunen er majoritetseigar.

2. Grunnleggjande krav til styremedlemmer

I selskap der minst to tredelar av aksane er offentleg eigd skal fylkeskommunen sikra kjønnsbalanse på 40% i tråd med reglane i aksjelova §20-6. Fylkeskommunen vil sikre god kjønnsbalanse i styra ved alle oppnemningar, for slik å sikra tilfredsstillande utnytting av ressursane ein har til rådvelde.

3. Krav til kompetanse, kapasitet og habilitet

- a. For oppnemning til styreverv er det krav om:
  - i. Kunnskap om næringa og bransjen selskapet driv i
  - ii. Grunnleggjande kunnskapar om rekneskap og rekneskapsforståing

- iii. Relevant ekspertise innan eit eller fleire område som er viktig for selskapet, enten formell ekspertise/utdanning eller praktisk erfaring med styrearbeid, den aktuelle bransjen eller det aktuelle selskapet.
- b. Ved oppnemning av heile styret skal i tillegg leggjast vekt på at ein set saman eit kollegium som har:
  - i. Kunnskap eller erfaring om relevant lovgiving, rekneskap og/eller styrearbeid (generalistkompetanse)
  - ii. Kunnskap om selskapet, eller meir inngåande kunnskapar om næringa og/eller bransjen (spesialistkompetanse)
  - iii. Fagkompetanse og kompetanse innan etikk.
- c. Ved oppnemning til styreverv skal det takast omsyn til om det er sannsynleg om vedkommande vil kome i habilitetskonfliktar. Dersom dette er tilfellet, skal vedkommande ikkje oppnemnast.

Retningslinjer for utøving av vervet som styrerepresentant

1. Krav til kompetanseheving for styremedlemer

- a. Nyvalde styremedlemer skal gjennomgå obligatorisk opplæring i løpet av dei seks første månadane vedkommande sit som styrerepresentant.
- b. Personar som sit meir enn to år som styrerepresentant skal delta på oppfølging i løpet av det tredje året.
- c. Den obligatoriske opplæringa skal innehalde:
  - i. Grunnleggjande opplæring i rettar og plikter som styremedlem, og aksjelova sine regler.
  - ii. Grunnleggjande opplæring i rekneskapsforståing.
- d. Det vert forventa at den enkelte styremedlemer skaffar seg kunnskap om selskapet i starten av valperioden, inkludert vedtekter, rekneskap og andre relevante dokument.

2. Krav til oppmøte, deltaking og førebuing.

- a. Det vert forventa at ein styremedlem som er oppnemnd av Hordaland fylkeskommune møter på alle styremøte i selskapet, med unntak for gyldig fråvær.
- b. Det vert forventa at ein styremedlem er godt nok førebudd til kvart styremøte til å kunna gi informerte og verdfulle bidrag til styret si behandling av saker.
- c. Det vert forventa at ein styremedlem som er oppnemnd av Hordaland fylkeskommune tar sjølvstendig initiativ til å ta opp saker og stilla spørsmål, i tråd med systemet i aksjelova.

3. Formelle forhold som gjeld utøvinga av styrevervet

- a. Alle som vert oppnemnd som styremedlemer på vegner av Hordaland fylkeskommune skal registrerast i det offentlege styrevervregisteret og pliktar å følgja opp dette.
- b. Styrerepresentanten vert oppmoda om å halde fylkeskommunen sin kontaktperson for selskapet oppdatert på aktiviteten i selskapet, under føresetnad av dette ikkje er i strid med andre reglar.
- c. Styrerepresentanten skal kontakta fylkeskommunen sin kontaktperson for selskapet dersom det er behov for rådgiving eller bistand frå fylkeskommunen. Kontaktpersonen vil då vurdere førespurnaden og eventuelt vidareformidla den til rett person.

- d. For å betra kontakten mellom styrerepresentanten og fylkeskommunen skal styrerepresentanten ein gong i året, helst på nyåret i god tid før generalforsamlinga, ta initiativ til eit møte mellom kontaktpersonen i fylkesadministrasjonen og styrerepresentanten.
  - e. Fylkeskommunen syt for å teikna styreforsikring for dei oppnemnde representantane.
4. **Konsekvensar av at retningslinene ikkje vert følgde**
Fylkeskommunen kan avsetja styremedlemer i løpet av valperioden, dersom ein finn at styret eller representanten ikkje fungerer på ein hensiktsmessig måte.

Prosedyrar for oppnemning av eigarrepresentantar

Delegasjonsreglementet i Hordaland fylkeskommune; Reglement for fylkesutvalet, revidert desember 2016, seier:

2.1.6 Oppnemning til generalforsamlingar/årsmøte/styrande organ i selskap, stiftingar o.l. Fylkesordførar eller fylkesvaraordførar møter for fylkeskommunen på årsmøte og generalforsamlingar. Fylkesordføraren har likevel mynde til å gi andre fullmakt til å representera fylkeskommunen i generalforsamlingar/årsmøte. Dette gjeld også for aksjeselskap der fylkeskommunen er einaste aksjonær. Oppnemning av representantar til styrande organ i selskap, stiftingar o.l. når avgjerda ikkje kan venta til fylkes-tinget er samla.

Fylkesadministrasjonens oppgåver i eigarskapsforvaltninga

I samband med handsaminga av eigarskapsmelding i 2013 12.6.2013 vedtok fylkestinget korleis dei administrative prosedyrane skal sikre at eigarskapsforvaltninga i HFK blir utført tilfredsstillande i høve lovverk, samfunnsmessige omsyn og retningslinjer

Den fylkeskommunale administrasjonen ved fylkesrådmannen har fleire roller i forvaltninga av fylkeskommunen sitt eigarskap i aksjeselskap og andre samanslutningar.

Aller fyrst har fylkesrådmannen ansvar for å foreslå overordna eigarskapsstrategi gjennom framlegging av eigarskapsmelding og framlegging av enkeltsaker knytt til dei enkelte selskapa.

Når det gjeld forvaltninga av fylkeskommunens etablerte eigarskap, er fylkesrådmannen primært sekretær for fylkeskommunen sine eigarrepresentantar. Dette inneber at fylkesrådmannen vert involvert etter behov i førebuiings- og oppfølgingsarbeidet knytt til generalforsamlingar og andre eigarskapsmøte.

I tillegg inneber denne rolla å følgje med og halde seg oppdatert om fylkeskommunens eigarskap; dersom det oppstår vanskelege enkeltsaker eller særskilte utfordringar er det naturleg at fylkesrådmannen forsikrar seg om at fylkeskommunen sine eigarrepresentantar er merksam på eventuelle situasjonar.

Vidare har fylkesrådmannen ei rolle i å leggje til rette for val av styrerepresentantar, opplæring av folkevalde og anna praktisk tilrettelegging.

Endeleg er fylkesrådmannen eit viktig kontaktpunkt for styremedlem som har trong til informasjon av ymse art, frå overordna informasjon knytt til Hordaland fylkeskommunes eigarskapsstrategi og – forvaltning, til detaljspørsmål knytt til enkeltsaker.

I praksis er fylkesrådmannens ansvar delegert nedover i administrasjonen, og ulike avdelingar har ansvar for ulike oppgåver innanfor dette området.

Fylkesrådmannen syner til prinsippet om ein differensiert eigarskapsstrategi og ein ressursbruk som er tilpassa fylkeskommunens faktiske eigarinteresser. På denne bakgrunn ser fylkesrådmannen ikkje behov

for omfattande ressursbruk i administrasjonen. Det er likevel slik at det er ein føremon at dei prosedyrar og rutinar som gjeld, er kjent og føreseielege for relevante partar.

Eigarskapsforum

Frå 2016 er det oppretta eit forum for eigarskapsforvaltinga i Hordaland fylkeskommune. Forumet møtast 2-3 gonger per år, og er sett saman av dei ansvarlege i dei ulike avdelingane i fylkeskommunen. Forumet sørgjer for auka samhandling og kvalitetssikring når det gjeld eigarskapsforvaltinga.

Regional avdelinga – Næringsseksjonen

Frå og med 1. november 2015 overtek regional avdelinga v/ næringsseksjonen det overordna ansvaret for å følgje opp HFKs eigarskapsportefølje. I det følgjande vil vi gjere rede for kva dette inneber i praksis og kva for rutinar som skal gjelde for dei oppgåvene fylkestinget har vedteke skal gjennomførast i administrasjonen.

- Syte for å ha samla, oppdatert nøkkelinformasjon om alle selskapa HFK har eigarinteresser i.
- Koordinere arbeid med å fremje sak om eigarskapsmelding til fylkestinget kvart fjerde år, samt årlege meldingar.
- Handtere løpande saker knytt til det fylkeskommunale eigarskapet
- Samle relevant nøkkelinformasjon om enkeltsselskap. Informasjonen skal først på selskapets journalnummer i sak/arkivsystemet. Desse journalnumra finst i eget oversyn.
  - o Faktaark om selskapet (kontaktinformasjon, oversyn over aksjekapital, eigarar, føremål, styre, nøkkeltal frå siste rekneskapsår samt referanse til ytterlegare dokumentasjon i sak/arkivsystemet)
  - o Siste årsmelding og rekneskap
  - o Stiftingsdokument og vedtekter
  - o Eventuelle kunngjeringar frå Brønnøysundregisteret
  - o Anna relevant informasjon som til dømes innkalling og protokoll frå siste generalforsamling.
- Legge til rette for deltaking frå eigar i generalforsamling/eigarmøte. Sørgje for rutine for at innkalling til generalforsamling/eigarmøte blir handtert.
- Vidareformidle relevant informasjon frå selskapa, mellom anna innkalling til og protokoll frå generalforsamling, til kontaktperson i fagavdelingane.
- Sørgje for at referat/protokoll frå generalforsamling vert lagt ved som referatsak til fylkesutvalet.
- Administrativt kontaktpunkt i høve dei ulike selskapa, og som vidareformidlar førespurnader av fagleg karakter til dei relevante avdelingane.
- Tek rutinemessig kontakt med selskapa for å be om at innkallinga til generalforsamling vert oversendt til fylkeskommunen så tidleg som mogleg. Dette er viktig fordi fylkesordførar eller fylkesvaraordførar i utgangspunktet skal representere eigar. For at slik representasjon skal vere mogleg, er det avgjerande at innkallingar kjem i god tid før generalforsamling skal haldast. Manglande respons frå nokre selskap skapar i ein del tilfelle praktiske problem for fylkeskommunen med omsyn til eigarrepresentasjon på generalforsamlingane.
- Ansvar for den obligatoriske opplæringa av styremedlemer.

Selskapskontrollar og forvaltingsrevisjonar

Oppfølging av selskapskontrollar og forvaltingsrevisjonar som gjeld selskap fylkeskommunen eig følgjast opp av ansvarleg fagavdeling og regionalavdelinga i samarbeid.

Status for oppfølging av selskapskontrollar og forvaltningsrevisjonar

Tilsyn og kontroll ligg til kontrollutvalet og tiltaka vert handsama i fylkestinget.

Selskapskontrollar har vore gjennomført i ei rekkje selskap og det er vedteke fem selskapskontrollar i inneverande valperiode.

Selskapskontroll av arkiv-og journalføringsplikt i selskap fylkeskommunen eig.

Fylkestinget gjorde i desember 2016 følgjande vedtak:

På bakgrunn av selskapskontroll av «arkiv og journalføringsplikt i selskap i Hordaland fylkeskommune», ber fylkestinget fylkesrådmannen syta for:

1. Utforme retningslinjer for arkiv og offentlighet i selskap dei har eigarskap i. Dette for å sikra at selskapa følgjer regelverket, for å sikra innsyn i selskapa og for å sikra at arkivverdig dokumentasjon ikkje går tapt.
2. Følgje opp at det i selskapa er gjort dokumenterte vurderingar av kva krav selskapa er underlagt knytt til arkiv og journalføring.
3. Laga ein prioritert handlingsplan til kontrollutvalet innan 1.3.2017 som viser kva tiltak som skal setjast i verk for å følgje opp tilrådingane i rapporten, når tiltaka skal setjast i verk og kven som skal ha ansvaret for iverksetjinga.

Dette vedtaket følgjast no opp saman med oppfølging av dei selskapa som er omtala i rapporten og vedtaket.

Økonomi- og organisasjonsavdelinga

Handtere løpande saker knytt til det fylkeskommunale eigarskapet som har økonomiske konsekvensar, til dømes kjøp, sal, spørsmål om garantiar, aksjeutvidingar med vidare.

Kontaktpunkt mot politisk nivå i saker av administrativ karakter, både i høve til eigarrepresentantar og styrerepresentantar

Fungerer som sekretariat for den fylkeskommunale valnemnda.

Fagavdelingane

I Hordaland fylkeskommune er det praksis for at fagavdelingane, som naturleg høyrer til den sektoren som dei enkelte selskap er plassert innanfor, har definerte oppgåver i eigarskapsforvaltninga:

- Fungerer som fagleg støtte for eigar (fylkesordførar/fylkesvaraordførar) i samband med gjennomføring av generalforsamling/eigarmøte
- Fungerer som «lytttepost» for eigar i samband med viktige saker/tema som måtte kome opp.
- Er informasjons- og kontaktpunkt for styrerepresentantar oppnemnd frå fylkeskommunen. Styrerepresentanten tar initiativ til eit årleg kontaktmøte med kontaktperson i fagavdelinga (jfr vedtak i fylkestinget 12.mars 2015)
- Bidrar med faglege innspel i samband med utarbeiding/revidering av eigarskapsmelding
- Skal ha ei oversikt over alle kontaktpersonar for alle selskapa innanfor sin sektor

Den viktigaste oppgåva for kontaktpersonane i fagavdelingane er å ivareta fylkesrådmannen si rolle som eigarrepresentantane sin faglege støtte i generalforsamling og andre eigarskapsmøte. For å kunne ivareta denne rolla, er det viktig at kontaktpersonane er oppdatert på nøkkelinformasjon om selskapet samt

eventuelle viktige enkeltsaker. Også i denne rolla bør prinsippet om differensiert eigarskapsstrategi vere førande for ressursbruken til den enkelte kontaktperson.

Oppgåve med å bidra med informasjon til styrerepresentantar oppnemnd frå fylkeskommunen er av ei anna art. Kontaktpersonane skal her berre bidra med praktisk informasjon, til dømes om fylkeskommunens forvaltning, selskapshistorikk eller liknande. Det er viktig at kontaktpersonane viser god rolleforsåing – det er ikkje riktig at kontaktpersonane diskuterer potensielt viktige saker eller prinsipielle spørsmål med enkelte styrerepresentantar. Det er sjølvstøtt ikkje intensjonen at kontaktpersonen skal formidle eigars synspunkt gjennom denne kommunikasjonen.

Den normale kommunikasjonen mellom selskap og eigar vil vere at styreleiar i viktige saker tek direkte kontakt med fylkesrådmannen (som sekretær for eigarrepresentantane) for å diskutere strategisk tilnærming. Dette gjeld primært der fylkeskommunen er eineigjar eller har ein stor eigardel i selskapet. I dei selskapa der fylkeskommunen har mindre eigardelar, vil kommunikasjonen frå selskapet normalt gå gjennom generalforsamling eller formelle eigarmøte.

I revidering av eigarskapsmelding vil det vere naturleg at dei ulike kontaktpersonane vert trekt inn, særskilt som kvalitetssikrarar av dei selskapsespesifikke omtalene.

Så vedlagte oversyn over selskapa med kontaktpersonar i fagavdelingane.

Tilsyn og kontroll

Forskrift om kontrollutval i kommunar og fylkeskommunar kap 6 Selskapskontroll gjev retningsliner for kontrollutvalets ansvar knytt til fylkeskommunens eigarinteresser.

Kontrollutvalet skal på vegner av fylkestinget sjå til at det først kontroll med fylkeskommunens eigarinteresser i selskap. Selskapskontroll kan omfatte eigarskapskontroll (kontroll av om utøvinga av eigarinteresser skjer i samsvar med fylkestingets vedtak og føresetnader.) og/eller forvaltningsrevisjon av selskapet.

Kommunelovens §80 gjev kontrollutvalet ein vidtrekkande rett til opplysningar om og innsyn i selskap fylkeskommunen eig aleine eller saman med andre kommunar/fylkeskommunar. Den same innsynsretten gjel ikkje i selskap som har private eigarar, i slike selskap må innsynsrett eventuelt sikrast gjennom vedtekter/avtale/eigarstrategi.

Kontrollutvalet skal minst ein gong per valperiode utarbeide ein plan for gjennomføring av selskapskontroll. Fylkestinget skal vedta planen, men kan delegere til kontrollutvalet å foreta endringar i planperioden.

Spesifisering av føremål og eigarstrategi for det enkelte selskap

Fylkesrådmannen viser til at det er vanleg praksis, slik eigarskapsmeldinga peikar på, å dele inn eigarskap etter to hovudføremål – finansielt eller samfunnsmessig. Det finns ei rekkje ulike typar inndelingar, det er mellom anna ein del kommunar/fylkeskommunar som nyttar ei tredeling, med finansielt, samfunnsmessig og politisk føremål. Mellom anna Bergen kommune nyttar denne inndelinga i si nyaste eigarmelding. Det er også slik tredeling fylkestinget viser til i sitt vedtak der ein ber om spesifisering av føremål.

Bergen kommune har definert "samfunnsmessig føremål" slik:

"Dersom et selskap betraktes som et gjennomføringsorgan for samfunnsmessige oppgaver, og kommunen som eier ikke sikter mot en markedsmessig egenkapitalavkastning, defineres eierskapet som samfunnsmessig."

Tilsvarande vert "politisk føremål" definert slik:

"Innenfor politisk formål defineres de bedrifter som kommunen er engasjert i utelukkende av politiske årsaker, og der en realisering av selskapene vanskelig kan gjennomføres uten politiske prioriteringer og engasjement. Finansiell avkastning på kommunens investeringer i denne typen selskaper har således ikke noe selvstendig fokus."

Slik fylkesrådmannen ser det, viser definisjonane Bergen kommune legg til grunn, at hovudskiljet går mellom eigarskap som har finansiell avkastning som primært føremål, og eigarskap i selskap som ikkje har det.

Etter fylkesrådmannen si vurdering, kan Bergen kommune sine definisjonar av samfunnsmessig og finansielt eigarskap nyttast som utgangspunkt for fylkeskommunen sine distinksjonar.

På bakgrunn av Bergen kommune sin definisjon, vil fylkesrådmannen tilrå å legge til grunn følgjande definisjon av "finansielt føremål":

"Dersom fylkeskommunen si hovudmålsetjing med eigarskapet er å oppnå marknadsmessig avkastning på egenkapitalen, vert føremålet med selskapet definert som finansielt."

Med omsyn til samfunnsmessig eigarskap, vil fylkesrådmannen tilrå at ein utvidar Bergen kommune sin definisjon noko, og at ein legg til grunn følgjande definisjon:

"Dersom et selskap vert sett som eit gjennomføringsorgan for samfunnsmessige oppgåver, og fylkeskommunen som eigar ikkje siktar mot ei marknadsmessig egenkapitalavkastning, vert eigarskapet definert som samfunnsmessig. Sjølv om verksemda ikkje er underlagt ordinære avkastningskrav, ligg det i sjølve verksemdsdanninga forventningar om effektiv og målretta drift."

Spesifiseringa i denne definisjonen er inspirert av Vest-Agder fylkeskommune, som nyttar den same todelinga av føremål i si eigarskapsmelding (2010).

Vidare viser gjennomgangen at det er naturleg å definere føremålet med eigarskapet i 41 av 42 selskap som hovudsakeleg samfunnsmessig, og 1 som hovudsakeleg finansielt.

Spesifisering av føremål for det enkelte selskap er vist i tabell 1 over, og er også teke med i den selskapsspesifikke omtalen under.

I den grad forslag til ny, selskapsspesifikk omtale fører til behov for å ta opp spørsmål om revidering av vedtekter i dei respektive selskap, viser fylkesrådmannen konkret til dette under omtalen for kvart selskap. Formålsparagrafen som står i dagens vedtekter er tatt med under omtalen av kvart enkelt selskap. Den selskapsspesifikke omtalen følgjer prinsippet om differensiert eigarskapsstyring, jf. punkt 2.3.1. Dette inneber at omtalen av til ein viss grad varierer på bakgrunn av selskapet sin strategiske betydning. I tillegg

er det naturleg at fleire selskap som naturleg har samanfallande føremål vert presentert særskilt og med samanfallande formuleringar.

Sjå vedlegg med omtale av kvart enkelt selskap.